

OHJAUSKESKUSTELUJEN TARVEKARTOITUS AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Teppo Kivioja

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Huhtikuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kivioja, Teppo
Ohjauskeskustelujen tarvekartoitus Ammattikorkeakoulussa

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 24 sivua + 4 liitesivua
Huhtikuu 2013

Tutor-/ ohjauskeskustelu on vuorovaikutustilanne opettajan ja opiskelijan välillä. Opiskelija tulee kuulluksi yksilönä ja opettajatutori oppii tuntemaan oman ryhmänsä opiskelijat paremmin. Keskustelujen avulla voidaan esimerkiksi auttaa ja ohjata opiskelijaa jonka opinnot eivät ole edenneet aikataulun mukaisesti. Ohjauksen merkitys nousee tulevaisuudessa entistä isompaan rooliin, kun ammattikorkeakoulujen uusi rahoitusmalli astuu voimaan vuoden 2014 alusta. Merkittävä rahoitusperuste tulee valmistuneiden määrästä sekä opiskelijamäärästä jotka ovat suorittaneet 55 opintopistettä lukuvuodessa.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kartoittaa opiskelijoiden (N=38) sekä opettajien (N=7) näkemyksiä tutor- /ohjauskeskustelujen tarpeesta Satakunnan Ammattikorkeakoulun (SAMK) rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Tavoitteena oli myös selvittää opiskelijoilta sekä opettajilta mielipiteitä ohjauskeskustelujen merkityksellisyydestä opintojen edistäjänä. Tarvekartoitus teetettiin kyselylomakkeiden avulla kevään 2013 aikana.

Kehittämishankkeen tulosten perusteella tutor-/ ohjauskeskusteluihin tullaan varmasti panostamaan tulevaisuudessa rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Haasteena on opettajien työaikaresursointi, eli kuinka paljon todellisuudessa on aikaa keskusteluille ja miten se näkyy opettajan palkassa. Valtaosa opiskelijoista kokivat keskustelut tärkeiksi opintojen etenemisen suunnittelussa. Haasteena on saada ne opiskelijat keskusteluihin, jotka kipeimmin tarvitsisivat ohjausta opintojen etenemisen suunnittelussa. Näiden opiskelijoiden tavoittaminen olisi ensiarvoisen tärkeää.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	AMMATILLINEN OPETTAJA OPISKELIJAN OHJAAJANA.....	5
3	OPISKELIJOIDEN SITOUTUMINEN OPINTOIHIN	7
4	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	9
5	OHJAUSKESKUSTELUJEN PERIAATTEET SAMK:SSA	10
6	OHJAUSKESKUSTELUN MERKITYS OPINTO-OHJAUKSESSA	12
7	OHJAUSKESKUSTELUJEN MERKITYKSELLISYYS OPINNOISSA.....	15
	7.1 Toisen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä.....	15
	7.2 Kolmannen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä.....	17
	7.3 Neljännen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä.....	18
	7.4 Opettajien käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä.....	20
8	YHTEENVETO	22
	LÄHTEET	24
	LIITTEET.....	25

1 JOHDANTO

Opiskelijan on tärkeää kiinnittyä omiin opintoihinsa, jotta opinnot etenevät ja opiskelija valmistuu suunnitellussa aikataulussa. Opintoihin kiinnittymisessä on tärkeää mm. kannustaa opiskelijoita yhteisöllisyyteen sekä antaa tukea opiskelutaitojen omaksumisessa. Näiden taitojen omaksumisen tukemisessa ohjauskeskustelut ovat avainasemassa.

Kehittämishankkeen taustalla on tarve saada tietoa sekä opiskelijoiden että opettajien näkemyksistä tutor- /ohjauskeskustelujen tarpeesta Satakunnan Ammattikorkeakoulun (SAMK) rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Taustalla on myös huoli opiskelijoiden opintojen etenemisestä sekä valmistumisen pitkitymisestä.

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kartoittaa SAMK:n rakennustekniikan- sekä Ivi-alan opiskelijoiden ja opettajien mielipiteitä ohjauskeskustelujen hyödyistä opintojen etenemisessä. Tavoitteena on edesauttaa säännöllisten ohjauskeskustelujen käyttöönottoa SAMK:n rakennustekniikan koulutusohjelmassa.

Ammattikorkeakouluihin on tulossa uusi rahoitusmalli vuonna 2014. Yksi merkittävä osa rahoituksesta tulee opiskelijamäärästä, jotka ovat suorittaneet luvu- vuodessa 55 opintopistettä sekä valmistuneiden määrästä. Kehittämishanke on tästä johtuen ajankohtainen, koska tutoroinnin ja ohjauksen avulla pystytään vaikuttamaan opiskelijan opintojen etenemiseen.

2 AMMATILLINEN OPETTAJA OPISKELIJAN OHJAAJANA

Ammatillisen aineiden opettajan on hallittava opiskelijan ohjaus ja sen keskeiset teoriat sekä käytäntö. Opettajan tulee olla opiskelijan kasvun tukija ja motivoija sekä osata ohjata opiskelija itseohjautuvaksi oppijaksi. (Kähkönen 2009, 29.)

Opiskelijan ohjauksella tarkoitetaan kaikkia niitä keinoja joilla opettaja voi edistää opiskelijan oppimista, oppimismahdollisuuksien luomista sekä oppimishalun lisäämistä ja säilyttämistä. Opettaja voi helposti vaikuttaa kaikkiin näihin, kun opiskelijan ajatukset, asenteet ja taidot ovat tutut. Opettajan pitäisi myös kyetä tunnistamaan opiskelijat jotka tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta opintojensa suorittamisessa. (Kähkönen 2009, 31.) Tämä tieto tukee ajatusta jossa tutoropettajan olisi hyvä tavata kaikki tutorryhmänsä opiskelijat vuosittain ja tulla tutuiksi heidän kanssa.

SSDL-malli kuvio 1. (The Staged Self-Directed Learning Model) kuvaa oppijan vaiheittaista kehitystä riippuvaisesta itseohjautuvaan opiskelijaan. Mallissa oleellista on, että ohjaaja osaa kohdata oppijan sillä tasolla millä oppija on. Ohjaustapa pitää osata valita sen mukaan millä tasolla oppija on. Aluksi riippuva oppija tarvitsee selkeitä ohjeita ja malleja miten toimija. Oppijan kehittyessä ohjaus muuttuu motivoivammaksi ja enemmän avustavaksi. Kehittyneelle oppijalle ohjaaja voi delegoida enemmän vastuuta omien opintojen edistymisestä. Itseohjautuvuuden edistämiseksi oppijan on hyvä miettiä omia oppimis- ja kehittymistarpeitaan. (Kähkönen 2009, 31-32.)

Kuvion avulla on kuvattu opiskelijan ohjausta SSDL-mallin mukaan. Kuvion vasemmalla on kuvattu opiskelijan kehitystä riippuvasta opiskelijasta itseohjautuvaksi opiskelijaksi. Alhaalla on kuvattuna ohjaajan roolin muuttuminen oppijan edistymisen myötä. Nuoli näyttää millaista ohjaajan toiminnan tulisi olla opiskelijan edistyessä kohti itseohjautuvuutta.

Oppija

Itseohjaava

Sitoutunut

Kiinnostunut

Riippuva

Auktoriteetti Motivoija Avustaja Delegoija

Ohjaaja

Kuvio 1. SSDL-malli (kopioitu Kähkönen 2009, 32).

3 OPISKELIJOIDEN SITOUTUMINEN OPINTOIHIN

Yksi näkökulma tarkastella laadukasta oppimista ja asiantuntijuutta on opintoihin kiinnittyminen. Opinnoissa pysymistä ja niiden keskeyttämistä tarkastellaan useissa malleissa ja teorioissa, yksi malli on Korhosen (2012) malli, jossa on tarkasteltu asiaa Tintonin ajatusmallin mukaan. Mallin mukaan kiinnittyminen opintoihin tapahtuu sekä sosiaalisen että akateemisen integroitumisen kautta. Kiinnittymismallin perusajatuksena on, että kiinnittyminen opintoihin tapahtuu opiskelijan ja kouluympäristön välisen sidoksen vahvistumisen myötä. (Mäkinen ym. 2012, 19.)

Korhosen mallin mukaan opiskelijan opintoihin kiinnittyminen edellyttää kolmea toisinsa liittyvän asian toteutumista opiskeluprosessissa. Ensimmäinen asia on kuulumisen tunteen syntyminen (sense of belongingness), eli opiskelijan subjektiivinen kokemus opintojen merkityksellisyydestä ja samaistumisesta opiskeluyhteisöön. On huomioitava, että tunteen kehittyminen voi olla aikaa vievä prosessi, sitä voi vahvistaa tai heikentää yhteisö ja sosiaalinen ympäristö. Toinen asia opintoihin kiinnittymisessä on syvenevä osallistuminen (proceeding participation). Tämä tarkoittaa opiskelijan osallistumista koulutukseen liittyvien yhteisöjen sosiaalisiin käytäntöihin. Opiskelija kohtaa opintopolullaan useita yhteisöjä eri muodoissa, esimerkiksi opiskelijajärjestöt. Osallistuminen ja jäsenyys näissä yhteisöissä muovaavat opiskelijan kulttuurisia käytäntöjä sekä jakaa tietämystä ja arvomaailmaa. (Mäkinen ym. 2012, 20-21.)

Kolmantena asiana Korhosen mallissa nimetään akateemisten opiskelutaitojen hallinta (artistry of academic learning). Tämä on tärkeä kohta juuri opintojen ohjauskeskustelujen kannalta. akateemisten opiskelutaitojen hallinnalla tarkoitetaan tarvittavien ja arvostettujen taitojen oppimista ja haltuunottoa akateemisiin opetus-oppimiskäytäntöihin osallistumalla. Tärkeä tekijä opiskelutaitojen haltuunotossa on se millainen kuva opiskelijalla on itsestään oppijana ja se miten hän arvioi omaa pystyvyyttään suhteessa vaativiin akateemisiin opintoihin. (Mäkinen ym. 2012, 21-22.)

Korhosen mallissa on kolme kulmakiveä, jotka ovat oppimisidentiteetti, opintojen merkitys sekä ohjauksen sosiaaliset käytännöt. Oppimisympäristön tarjoamiin sosiaalisiin käytäntöihin osallistumalla opiskelija pohtii omien opintojensa merkitystä sekä rakentaa omaa oppimisidentiteettiään. Nämä käytännöt vaihtelevat eri oppilaitoksissa. Huomioitavaa olisi, että opiskeluympäristö tarjoaisi myös yhteisöllisyyttä tukevia käytäntöjä pelkkien massaluentojen sijaan. Näitä ovat esimerkiksi seminaari- ja ryhmätyöt sekä opiskelijoiden tukeminen. (Mäkinen ym. 2012, 23-24.)

Opiskelijoiden kiinnittyminen yhteisöön ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton. Australialais- ja brittiopiskelijoista yli puolet tuntee olevansa osa akateemista yhteisöään, mutta suomalaisopiskelijoista noin kolmannes ei koe kuuluvansa yhteenkään opiskeluun liittyvään ryhmään. Tämä lisää opintojen keskeyttämisen mahdollisuutta. Suomessa tulisikin kehittää osallistuvaa ja tukea antavaa opiskelukulttuuria. Haastatteluun osallistuneista suomalaisopiskelijoista vain harva tiesi, millaisia tukipalveluja opiskeluympäristö tarjoaa. Useat olettivat, että heidän tulee sopeutua opintoyhteisönsä käytäntöihin ”*On tää opinto-opas, siinä katotaan et minkälainen se tutkinto on ja miten ite siinä kyydissä pysyy*”. Amerikkalaistutkimus vuodelta 1997 osoittaa että opiskelijoista piittaamaton opiskeluyhteisö ilmenee opiskelijoiden heikkona menestyksenä sekä opintojen keskeyttämisenä. McKavanaghin ja Purnellin vuonna 2007 tekemän tutkimuksen mukaan opiskelijoiden tuen pyytämiseen liittyy häpeän ja epäonnistumisen tunnetta. Lisäksi tutkimus paljastaa, että haluttomuus hakeutua avun ja tuen piiriin on yksi syy heikkoon menestymiseen opinnoissa. (Mäkinen ym. 2012, 63-66.)

4 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

Kehittämishankkeen suunnittelu alkoi tammikuussa 2013. Aiheen valinnasta keskusteltiin SAMK:n rakennustekniikan tiiminvetäjän kanssa. Tähän aiheeseen päädyttiin, koska opiskelijoiden opintojen etenemistä tulisi pyrkiä edistämään tulevaisuudessa entistä enemmän ammattikorkeakoulujen uuden rahoitusmallin ,(kts. liite 1), astuessa voimaan. Merkittävä rahoitusperuste tulee valmistuneiden määrästä sekä opiskelijamäärästä jotka ovat suorittaneet 55 opintopistettä lukuvuodessa. Pikaisten haastattelujen pohjalta kävi myös ilmi, että vuosittaisia ohjauskeskusteluja ei ole juurikaan ollut käytössä SAMK:n rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Tiiminvetäjämme toivoi tietoa opiskelijoiden sekä opettajien ajatuksista ottaa käyttöön vuotuiset ohjauskeskustelut.

Kehittämishankkeen tavoitteena on kartoittaa opiskelijoiden ja opettajien käsityksiä tutor-/ ohjauskeskustelujen tarpeesta. Tarpeet kartoitettiin kyselyillä, jotka toteutettiin keväällä 2013. Opiskelijoiden kyselyssä (liite 2) selvitettiin myös, että onko opiskelijan opinnot edistynyt heille suunnitellussa aikataulussa (55 op/lukuvuosi) ja tuleeko opiskelija valmistumaan neljässä vuodessa opiskelun aloittamisesta. Opettajien kyselyssä (liite 3) lisäksi selvitettiin opettajien halukkuutta pitää tutor-/ ohjauskeskusteluja vuosittain. Kohderyhminä kyselyille olivat rakennus- ja lvi-tekniikan opettajat (N=7) sekä opiskelijat (N=38). Kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli 2. ja 3. sekä 4. vuosikurssilta. Ensimmäisen vuosikursin opiskelijoilla ei kyselyä teetetty, koska heillä ei ollut pidettynä yhtään ohjauskeskustelua siinä vaiheessa, kun kehittämishanketta toteutettiin. Heidän opiskelunsa olivat niin alkuvaiheessa, että kyselyihin olisi ollut hankala vastata.

5 OHJAUSKESKUSTELUJEN PERIAATTEET SAMK:SSA

Kehittämishankkeen kohteena olevan oppilaitoksen (SAMK) ohjauskeskustelun yleisiä periaatteita on kirjattu SAMK:n tutorintiohjeeseen. SAMK:n tutorintiohjeistuksesta käy hyvin ilmi omat vastuualueet niin opettajille, opiskelijoille, koulutusohjelmavastaaville sekä tiimivastaavillekin. Tässä työssä on käyty läpi tutoropettajan osuus sekä sivuttu tiimivetäjän roolia tutoroinnissa. Opettajatutor on opettaja, jolle on työnjaossa osoitettu resurssi tiettyjen opiskelijoiden tutorointiin. Vastaava opettajatutor on puolestaan opettaja, jolle on annettu vastuu ja osoitettu resurssit tutoroinnin koordinoimiseen. (Tutorintiohjeet 2012.)

Tutorointi ohjeet toimivat pohjana ohjauskeskusteluille. SAMK on tehnyt uudet ohjeet koskien opiskelijatutorointia. Ohjeen tarkoituksena on turvata kaikille opiskelijoille samanlaiset mahdollisuudet tukeen ja ohjaukseen opintojensa aikana. SAMK:n ohjeistuksen mukaan tutoroinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista ja opintojen etenemistä. Keskeisessä asemassa tässä on opiskelijan tunteminen ja tuen tarpeen tunnistaminen mahdollisimman varhain, siksi olisikin tärkeää saman opettajan vastaavan opiskelijaryhmän tutoroinnista ryhmän valmistumiseen asti. Näin opettajatutor oppii tuntemaan opiskelijat paremmin ja tunnistaa heidän tuen tarpeensa. (Tutorintiohjeet 2012.)

Opettajatutor vastaa itselleen osoitettujen opiskelijoiden tutoroinnista. Hänen tehtävänä on myös ilmoittaa opiskelijoille ohjauskeskusteluajoista sekä milloin on tavoitettavissa. Ohjauskeskustelut opettajatutorin tulee käydä yksilöllisesti ohjauskeskustelulomakkeiden pohjalta vuosittain tutormallin mukaisesti. Ohjauskeskustelulomakkeet opettajatutor täyttää opiskelijoilla ennen ohjauskeskustelua. Opettajatutorin vastuuta seurata ryhmänsä opintopisteiden kertymistä korostetaan ohjeistuksessa. Opettajatutorin tulisi myös puuttua ajoissa tilanteeseen, jos jonkun opiskelijan opinnot eivät edisty. Opettajatutor vastaa myös opiskelijoiden hops-prosessin onnistumisesta. (Tutorintiohjeet 2012.)

Ohjeistuksesta käy ilmi myös vastuualueet joko vastaavalle opettajatutorille tai koulutusohjelmavastaavalle. Tiimivastaavien opettajien tulee huolehtia siitä, että työjako on suoritettu hyvin ja se toimii. Sovittavia vastuualueita ovat opiskelijo-

den siirtyminen toiseen oppilaitokseen, poissaolevien opiskelijoiden ohjaus ja yhteydenpito heihin, roikkuvien opiskelijoiden ohjaus sekä muu erityisohjaus esimerkiksi terveydenhoitajan tai psykologin kanssa. (Tutorointiohjeet 2012.)

6 OHJAUSKESKUSTELUN MERKITYS OPINTO-OHJAUKSESSA

Ohjaus on monissa ammateissa työmenetelmä, joka pitää työntekijän hallita. Esimerkiksi opettajat, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja psykologit käyttävät yhtenä työmenetelmänään ohjausta. Ohjauskeskustelu eroaa kuitenkin tästä ammatillisesta ohjauksesta vuorovaikutuksen molemminpuolisuudella sekä moniammatillisuuden puuttumisella. Ohjauskeskustelussa ohjaaja toimii yksin ohjattavan kanssa. (Pekkari 2009, 7.)

Ohjauskeskustelu on osa opiskelijan opinto-ohjausta, ja samalla yksi menetelmä opinto-ohjauksessa. Tutkimusten mukaan ohjauskeskustelu ovat menetelmänä se mistä sekä ohjattavat opiskelijat että ohjauskeskustelun pitäjät hyötyvät eniten. Ohjauskeskustelu on myös vaativa osa ohjaajan työtä, siinä ollaan kasvokkain ja ohjattavat asettavat keskusteluihin paljon henkilökohtaisia toiveita. Keskustelussa vaaditaan ohjaajalta vuorovaikutustaitoja. (Pekkari 2009, 10.)

Ohjauskeskustelussa on tarkoitus päästä syvemmälle tasolle kuin pelkkä jutustelu. Pekkarin mukaan alkujutustelun avulla päästään kuitenkin syvemmälle tasolle esittämällä syventäviä kysymyksiä esimerkiksi siitä mistä opiskelija on kiinnostunut tai mitä ajatuksia tulevaisuudesta on? Kaikkiin ohjaajan kysymyksiin ohjattavan ei tarvitse vastata, vaan ne voidaan asettaa pohdittavaksi ja ajateltavaksi. (Pekkari 2009, 15.)

Aktiivinen kuuntelu on tärkeä osa ohjauskeskustelua. Ohjaajan on oltava koko ajan tarkkana ja kuunneltava mistä ohjattava oikeastaan puhuu. Aktiivinen kuuntelu tarkoittaa sitä, että ollaan läsnä ja viestitään se toiselle sekä elein että ilmein ja sanoin. Hyvä kuuntelija antaa puhujalle peilin ja auttaa näin ohjattavaa saamaan ajatuksistaan ja ideoistaan kiinni. Ohjaajan on hyvä miettiä puhuuko ohjattava ajatuksistaan, tunteistaan, toiminnasta vai pyrkimyksistään. (Pekkari 2009, 15.) Ohjauskeskusteluissa opettajan tehtävänä on juuri kuuntelu ja siitä yhteenvetojen tekeminen sekä palautteen antaminen. Opettajan tulisi näiden pohjalta pystyä tekemään ohjauskeskustelussa olevalle opiskelijalle yhteenvetoa ja auttaa opiskelijaa tavoitteiden asettamisessa. Opettajan tarkoituksena

keskustelussa ei ole tarjota valmiita ratkaisuja tai omia näkemyksiään. (Kähkönen 2009, 33.)

Sosiaaliset taidot ovat perustana hyvälle ohjauskeskustelulle. Sosiaaliset perustaidot ovat kuuntelu, kysyminen ja neuvon tiedusteleminen. Kehittyneempiä taitoja ovat ryhmässä toimiminen, opetuksen seuraaminen ja anteeksi pyytäminen. Vaativat taidot koostuvat toisten ihmisten tunteiden ja tunnetilojen ymmärtämisestä, pettymysten siedosta, jämäkkyuden osoittamisesta sekä erilaisista palvelutaidoista. On myös muita sosiaalisia vuorovaikutustaitoja kuten suhtautuminen kiusaamiseen ja väkivaltaan sekä päätökset sosiaalisissa tilanteissa sekä selviytyminen yllättävistä tilanteista. Sosiaaliset taidot karttuvat ja kehittyvät iän ja kokemuksen myötä. (Pekkari 2009, 38-39.)

Ohjauskeskustelu on vuorovaikutustilanne ja sosiaalinen tapahtuma, näin ollen sitä voidaan pitää pienimuotoisena prosessina. Kuten muihinkin keskusteluihin ohjauskeskusteluun liittyy myös aloitus, jossa luodaan vuorovaikutus ja hahmotetaan ongelma. Aloituksen jälkeen siirrytään keskustelemaan, kyselemään ja kuuntelemaan sekä reagoidaan toisen esittämiin mielipiteisiin ja ajatuksiin. Ennen ohjauskeskustelun lopettamista etsitään ongelmaan ratkaisua pohtimisen, vaihtoehtojen vertailun ja reflektoinnin kautta. Hyvä on miettiä myös toimenpiteitä, joita ratkaisusta seuraa. Ratkaisua arvioidaan ja vahvistetaan. Keskustelun lopuksi on hyvä testata opiskelijan tyytyväisyys. Ohjauskeskustelu voi tapahtua kolmella tasolla; kognitiivisella, sosiaalisella tai emotionaalisella. Näistä kognitiivinen taso sitoo ihmistä vähiten vuorovaikutukseen, siinä kyse on lähinnä asioiden ja ideoiden vaihtamisesta. Kognitiivisen keskustelun pohjalta syntyy ideoita ja ajatuksia joita voidaan kehittää ratkaisuksi pulmiin. (Pekkari 2009, 46.)

Ohjauskeskusteluihin liittyy myös paljon tunteita. Tunteet ovat ihmisen sisäisen maailman tiloja ja kokemuksia, joita on hyvä tarkastella, tunnistaa ja ymmärtää jotta niitä osaa hallita ja hyödyntää. Ohjaajan on hyvä muistaa, että toinen ihminen ei voi koskaan tietää miltä jokin tunne toisesta tuntuu, siksi tietty empatia ja kyky asettua toisen asemaan ovat tärkeitä. (Pekkari 2009, 62.) Myös tunnetiloista puhuminen ohjauskeskusteluissa on tärkeää. Ohjauksessa voi kysyä esimerkiksi tuntuuko opiskelu joskus ylivoimaiselta, mikä on haastavaa ja ongelmallista ja miten toimii näissä tilanteissa. Oman oppimisen tunnistaminen, omien vah-

vuuksien ja heikkouksien näkeminen sekä omien aistien tunteminen ovat oppimisen kannalta tärkeitä. (Pekkari 2009, 61.)

Näiden tietojen pohjalta on helppo sanoa, että sekä ohjaajan että ohjattavan omat sosiaaliset taidot ja kokemukset vaikuttavat paljon ohjauskeskusteluun ja sen tuloksellisuuteen. Myös tunnetiloilla on merkitystä. Ei voi määrätä oikeita kysymyksiä joita kysyä ohjauskeskusteluissa, koska tilanteet ja ihmiset ovat kaikki erilaisia. Ohjaajalta vaaditaan siksi hyviä sosiaalisia taitoja sekä tilannettajua.

7 OHJAUSKESKUSTELUJEN MERKITYKSELLISYYS OPINNOISSA

Tietoa opiskelijoiden sekä opettajien käsityksistä ohjauskeskusteluista kerättiin kyselylomakkeiden (Liite 2 ja Liite 3 avulla). Seuraavassa tarkastellaan kyselyiden tuloksia. Tulokset esitellään pylväsdiagrammien avulla sekä avoimien kysymysten vastaukset ovat kirjattuna.

7.1 Toisen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä

Kyselyissä kartoitettiin opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskustelujen merkityksestä opintojen etenemisessä. Kuviossa 2. ovat kyselyn tulokset, kun kyselyyn osallistui kaksikymmentä rakennustekniikan opiskelijaa 2. vuosikurssilta.

Kuvio 2. 2. vuosikurssin rakennustekniikan opiskelijoiden kyselyn tulokset.

18 opiskelijaa vastasi, että heidän opintonsa ovat edistyneet suunnitellussa aikataulussa, 55 opintopistettä lukuvuodessa. Kaksi opiskelijaa vastasi, että eivät ole pysyneet aikataulussa. Tässä vaiheessa opiskelua, kun on vasta 2. vuosikurssi menossa, niin suurin osa on hyvin pysynyt aikataulussa.

Kahdestakymmenestä opiskelijasta viisitoista uskoi, että tulee valmistumaan normiajassa, eli 4 vuotta opintojen aloittamisesta. 5 opiskelijaa, ei taas uskonut tähän aikatauluun pystyvänsä. Yksi huolestuttava kyselyn tulos oli, että 7 opiskelijaa kahdestakymmenestä vastasi, että eivät ole edes olleet tutor/ - ohjauskeskustelussa. 13 opiskelijaa, jotka olivat osallistuneet keskusteluun, niin heistä vain kolme koki, että keskusteluista oli hyötyä opintojen etenemisen suunnittelussa. Kaikki 20 opiskelijaa kokivat, että vuosittaisista tutor/ohjaus – keskusteluista olisi hyötyä opintojen etenemisessä.

Lisäksi tiedusteltiin avoimena kysymyksenä, että ”*Miten oppilaitoksen opintojenohjausta ja tutorointia voisi kehittää?*”. Opiskelijoilla oli seuraavia mielipiteitä:

Opettajatutorkeskusteluihin asiaa nimenomaan opintojen etenemisestä ja kurssitarjonnasta nykyisen kuulumisten vaihtamisen sijaan.

Henkilökohtaiset keskustelut vuosittain. Voisi opettajan kanssa vähän päivittää, että missä mennään jne.

Olisi moduulivalinnoista (suuntautumisvaihtoehtoista) ajoissa enemmän tietoa.

Työelämästä enemmän tietoa sekä valinnaisista kursseista.

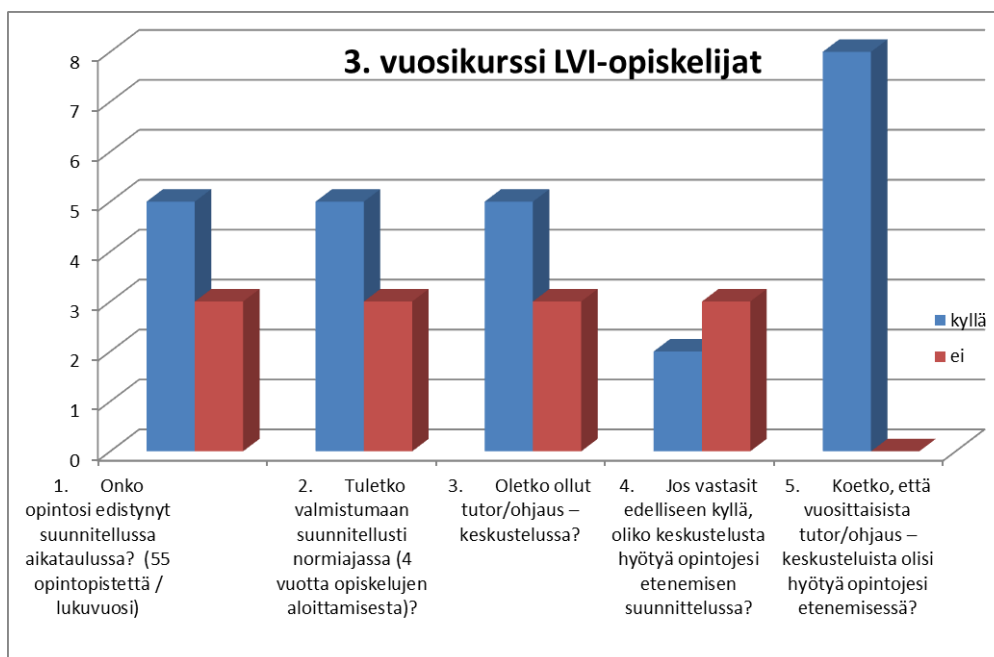
Jonkin asteista tutorointia voisi hoitaa myös sähköpostin välityksellä.

Enemmän aikaa yksittäisille opiskelijoille ja enemmän ohjausta/tutorointia.

*Ensimmäisenä vuotena enemmän tutorointia.
Vähintään kerran vuodessa ns. pakollinen keskustelu.*

7.2 Kolmannen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä

Kuviossa 3. ovat kyselyn tulokset, kun kyselyyn osallistui kahdeksan LVI-tekniikan opiskelijaa 3. vuosikurssilta.

Kuvio 3. 3. vuosikurssin LVI-tekniikan opiskelijoiden kyselyn tulokset.

5 opiskelijaa vastasi, että heidän opintonsa ovat edistyneet suunnitellussa aikataulussa, 55 opintopistettä lukuvuodessa. Kolme opiskelijaa vastasi, että eivät ole pysyneet aikataulussa. Kahdeksasta opiskelijasta viisi uskoi, että tulee valmistumaan normiajassa, eli 4 vuotta opintojen aloittamisesta. 3 opiskelijaa, ei taas uskonut tähän aikatauluun pystyvänsä. Kuten 2. vuosikurssin kyselyssä oli huolestuttavaa, niin kolme opiskelijaa viidestä vastasi, että eivät ole edes olleet tutor/ -ohjauskeskustelussa. 5 opiskelijaa, jotka olivat osallistuneet keskusteluun, niin heistä kaksi koki, että keskusteluista oli hyötyä opintojen etenemisen suunnittelussa. Kaikki 8 opiskelijaa kokivat, että vuosittaisista tutor/ohjaus –keskusteluista olisi hyötyä opintojen etenemisessä.

Lisäksi tiedusteltiin avoimena kysymyksenä, että ”Miten oppilaitoksen opintojenohjausta ja tutorointia voisi kehittää?”. Opiskelijoilla oli seuraavia mielipiteitä:

Tutor-/ohjauskeskusteluja saisi olla useammin. Tähän mennessä 3. vuosi ja ollut vain yksi keskustelu.

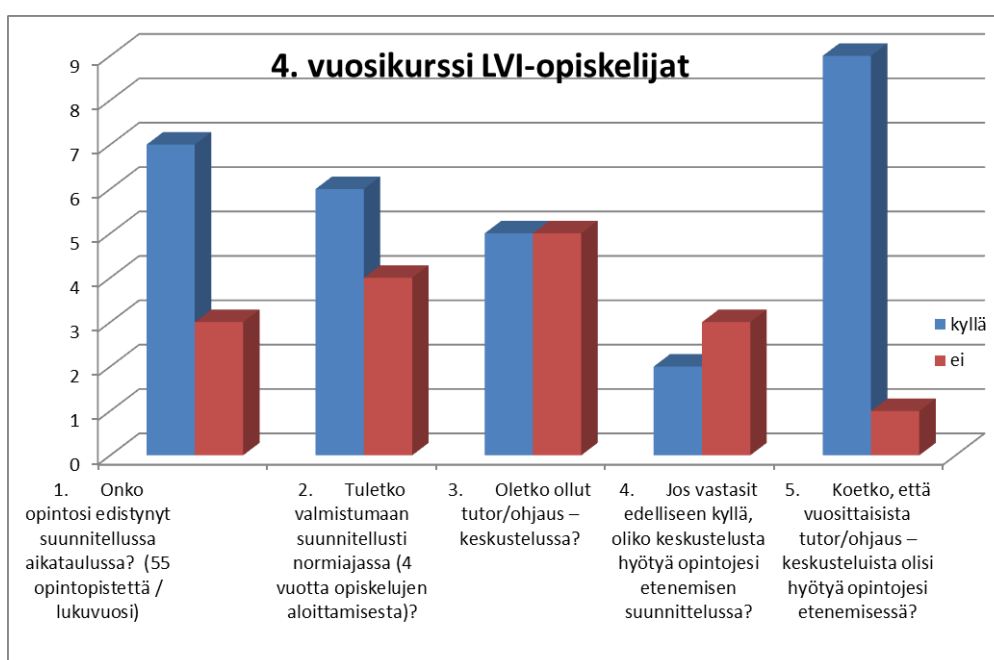
Opettajat saisivat olla enemmän kiinnostuneita oppilaistaan.

Ensimmäisenä vuotena oli keskustelu. Ehdottomasti enemmän keskusteluja. Koulun, opettajien ja opiskelijoiden etu. Tehostaa opiskelua ja opetusta, helpottaa opiskelijan tehtäviä ja päätöksiä.

Mielestäni olisi hyvä, että jokaisen lukuvuoden alussa pidettäisiin tapaaminen, jossa käydään läpi viime vuosi ja hieman tulevaisuutta. 1. vuoden syksyllä oli kerran keskustelu. Jotta ohjauskeskusteluista olisi hyötyä niitä pitäisi olla säännöllisesti. Opiskelijat seikkailevat tällä hetkellä itsenäisesti, ohjausta ei oikein ole.

7.3 Neljännen vuoden opiskelijoiden käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä

Kuviossa 4. ovat kyselyn tulokset, kun kyselyyn osallistui kymmenen LVI-tekniikan opiskelijaa 4. vuosikurssilta.

Kuvio 4. 4. vuosikurssin LVI-tekniikan opiskelijoiden kyselyn tulokset.

7 opiskelijaa vastasi, että heidän opintonsa ovat edistyneet suunnitellussa aikataulussa, 55 opintopistettä lukuvuodessa. Kolme opiskelijaa vastasi, että eivät ole pysyneet aikataulussa. Kymmenestä opiskelijasta kuusi uskoi, että tulee valmistumaan normiajassa, eli 4 vuotta opintojen aloittamisesta. 4 opiskelijaa, ei taas uskonut tähän aikatauluun pystyvänsä. 4. vuosikurssin opiskelijoista puolet olivat olleet tutor/ -ohjauskeskustelussa. 5 opiskelijaa, ketkä olivat osallistuneet keskusteluun, niin heistä kaksi koki, että keskusteluista oli hyötyä opintojen etenemisen suunnittelussa. 9 opiskelijaa koki, että vuosittaisista tutor/ohjaus –keskusteluista olisi hyötyä opintojen etenemisessä ja yksi opiskelija oli sitä mieltä, että keskusteluista ei olisi hyötyä opintojen etenemisessä.

Lisäksi tiedusteltiin avoimena kysymyksenä, että ”*Miten oppilaitoksen opintojenohjausta ja tutorointia voisi kehittää?*”. Opiskelijoilla oli seuraavia mielipiteitä:

Vuosittain ohjauskeskustelu. Neljän vuoden aikana ollut vain yksi keskustelu.

Ensin olisi hyvä tietää ketä koululla on oma tutor-opettaja ja olisi hyvä keskustella hänen kanssaan esim. kerran lukuvuodessa. Näin olisi vähän painetta koulun puolelta edetä opinnoissa.

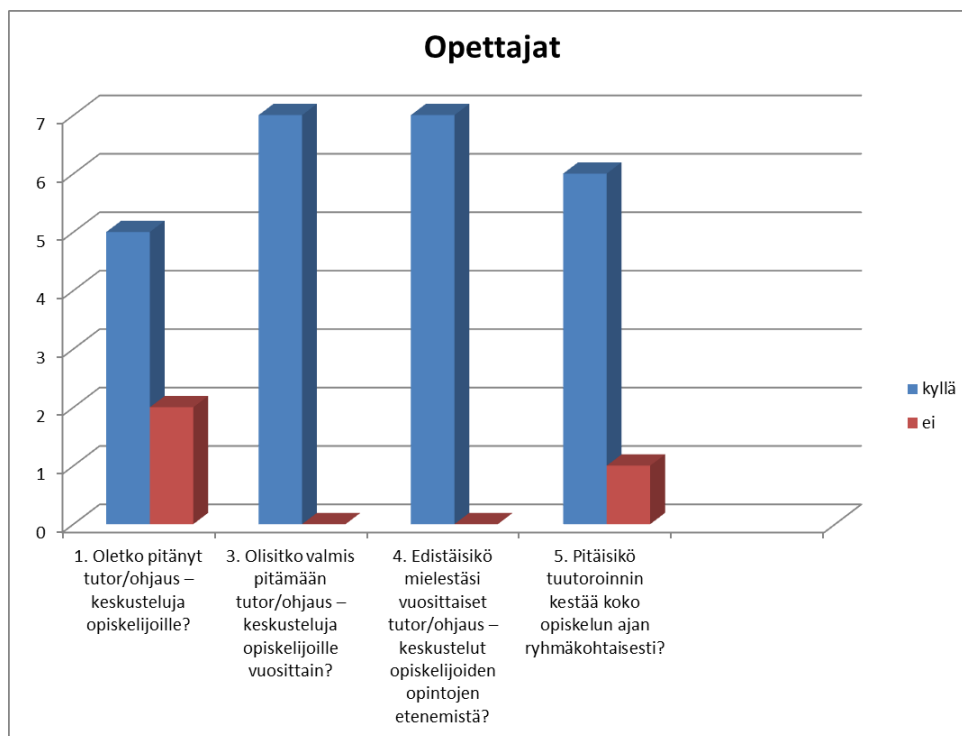
Opettajatutortunteja voisi järjestää vuosittain, vaikka en henkilökohtaisesti koekaan, että ensimmäisten vuosien tunnit olisivat opintoihini merkittävästi vaikuttaneet.

Meidän tutorkeskustelut olivat liian aikaisin. Keskustelua olisi hyvä olla myös suuntautumisvaiheessa, koska silloin tehdään tärkeimmät ratkaisut opintojen suhteen.

Henkilökohtaista ohjausta voisi parantaa. Tähän mennessä 3,5 vuoden aikana on pidetty yksi tapaaminen tutoropettajan kanssa 1. vuotena, jolloin opinnot olivat hädin tuskin startanneet kunnolla.

7.4 Opettajien käsityksiä ohjauskeskusteluista opintojen edistäjänä

Kuviossa 5. ovat kyselyn tulokset, kun kyselyyn osallistui 7 opettajaa rakennus-
tekniikan koulutusohjelmasta.

Viisi opettajaa seitsemästä vastasi pitäneensä ohjauskeskusteluja ja kaikki 7 opettajaa ilmoitti, että ovat valmiita jatkossa pitämään keskusteluja. Kaikki olivat myös sitä mieltä, että vuosittaiset keskustelut edistäisivät opiskelijoiden opintojen etenemistä. Kuusi opettajaa oli sitä mieltä, että tuutoroinnin tulisi kestää koko opiskelun ajan ja yksi opettaja ei kokenut tätä tarpeelliseksi.

Lisäksi tiedusteltiin avoimena kysymyksenä, että ”Mitä mieltä olet, jos opintonsa aloittaville opiskelijaryhmille valitaan jatkossa vuosittain tutoropettaja SAMK:n rakentaminen tiimissä? Koetko tarpeelliseksi? Hyödyt? ”. Opettajilla oli seuraavia mielipiteitä:

On tarpeellinen. Voidaan ohjata oppilasta tekemään oikeita valintoja tai kertoa opiskelijalle missä vaiheessa valinnat pitäisi kyetä tekemään.

Koen tarpeellisenä, että tutoropettaja oman alan opettaja. Osaa neuvoa parhaiten, kun tuntee mitä opiskelijat opiskelee. Olen

huomannut, että on tärkeää, että opiskelija tietää keneltä voi kysyä neuvoa. Edistää opintoja, kun saa asiat selville.

Ehdottomasti hyödyllistä, mutta opettajan täytyy olla asialle sitoutunut ja kiinnostunut. Hyvä henkilökohtainen kontakti opiskelijaan, tutustuminen.

Uskon, että ohjauskeskusteluista olisi hyötyä myös 2-4. luokkalaisille ja se edistäisi valmistumista.

Hyvä ja kannatettava ja myös välttämätön toimenpide.

On tarpeellinen, mutta eikös tällainen olekin olemassa aiemmin oli kojohtajan vastuulla.

On tarpeellista. Opintojen etenemistä pitää seurata.

Toisena avoimena kysymyksenä oli, että ” Miten oppilaitoksen opintojenohjausta ja tutorointia voisi kehittää? ” Opettajilla oli seuraavia mielipiteitä:

Riittävät resurssit ja toimivat järjestelmät tarvitaan.

Ohjaus on jokaisen opettajan ja SAMK:ssa töissä olevan tehtävä. Ohjausta ja opettamista ei pidä eriyttää liikaa.

Aloittaneiden opiskelijoiden parempi ryhmäyttäminen => opiskelijat auttavat enemmän toisiaan. Ohjauskeskustelut myös 2-4. luokkalaisille.

Uusien tutor-opettajien parempi perehdytys. Tutor-opettajiksi sellaisia, kenellä aito kiinnostus tutorointiin. Sähköisten järjestelmien toimivuus ”sole”.

Ongelmana se, että ohjauskeskusteluun ei usein saavu ne, jotka todella ohjausta tarvitsevat. Itse olen kokenut, että hyödyllisempää kun opiskelija tulee juttelemaan kun selvitettävää, ei aina siis tarve sopia aikaa kaikille, vaan tarpeen mukaan. Tarpeellista olisi jos edelleen tulisi listaus niistä joilla opinnot vähän kesken, että voisi ottaa heihin yhteyttä, ettei tarvitsisi itse winnasta hakea ko. opiskelijoita. Koen ongelmana sen, että kun täytän jatkoaikahakemuksia, niin siitä ei tule tietoa takaisin oliko anomus hyväksytty, että voisi kysyä opiskelijalta tilannetta tarviiiko edelleen ohjausta.

Resurssia voisi olla enemmän. Tutorin olisi ehkä tarpeen tyrkyttääkin itseään opiskelijoille.

8 YHTEENVETO

Kehittämishankkeen kyselyyn vastasi yhteensä 38 opiskelijaa sekä 7 opettajaa rakennustekniikan koulutusohjelmasta. Kyselyyn vastanneita opiskelijoita ja opettajia oli LVI- sekä rakennustekniikan suuntautumisen puolelta.

Kyselyn tulosten perusteella viesti oli selkeä, 97% (N=37) opiskelijoista koki, että vuosittaisista tutor-/ ohjauskeskusteluista olisi hyötyä opintojen etenemisessä. Liitteeseen 4 on koottu yhteen kaikkien kyselyyn osallistuneiden opiskelijoiden kyselytulokset. Reilu 20% opiskelijoista vastasi, että opinnot eivät ole edenneet suunnitellussa aikataulussa. Eli he eivät ole saaneet suoritetuksi 55 opintopistettä lukuvuodessa. Reilu 30% opiskelijoista ei uskonut valmistuvansa 4 vuodessa, joka on insinööriopiskelun suunniteltu opiskeluaika opintojen aloittamisesta. Noin 40% opiskelijoista vastasi, etteivät ole olleet tutor-/ ohjauskeskustelussa. Tämä on huolestuttava tulos. Kyselyyn vastanneiden opettajien kokemusten perusteella haasteena on saada ne opiskelijat keskusteluihin, jotka kipeimmin tarvitsisivat ohjausta opintojen etenemisen suunnittelussa. Jatkossa etenkin näiden opiskelijoiden tavoittaminen olisi ensiarvoisen tärkeää. Tutor-keskustelut tulisi olla opiskelijoilla pakollinen suorite joka lukuvuosi. Tulevaisuudessa voisi miettiä, että opiskelija saisi kerrytettyä opintopisteitä käydessään keskusteluissa. Opiskelijoista, jotka olivat olleet ohjauskeskusteluissa, 70% koki ettei keskusteluista ole ollut hyötyä opintojen etenemisessä. Opiskelijoiden avointen kysymysten kommenttien perusteella voidaan todeta, että keskustelujen sisältöön tulee tutoreiden jatkossa kiinnittää enemmän huomiota, että niissä nimenomaan käsitellään opintojen etenemistä ja jatkosuunnittelua.

Opettajien kyselytulosten perusteella kävi ilmi, että opettajat tarvitsisivat enemmän resursointia työaikasuunnitelmaansa tutorointia varten. Eli enemmän palkallisia tunteja käytettäväksi tutorointiin. Kunnon järjestelmät sekä perehdytys tutorointiin olivat myös opettajien toiveena. Tulevaisuudessa voisi miettiä koulusta niille opettajille, jotka ryhtyvät tutorointiin. Opettajien kommentteista kävi myös ilmi, että tutorointiin tulisi ryhtyä sellainen opettaja kenellä on aito kiinnostus tutorointiin. Kaikki opettajat (N=7) olivat sitä mieltä, että vuotuiset tutor-/ oh-

jauskeskustelut edistäisivät opiskelijoiden opintojen etenemistä ja kaikki opettajat olisivat valmiita pitämään keskusteluja.

Lähdekirjallisuuden ja niissä esiintyvien tutkimusten perusteella voidaan todeta, että opiskelijoiden vuosittaiset tutor-tapaamiset lisäävät kiinnittymistä opintoihin. Lisäksi tutkimusten mukaan opiskelijoilla voi olla vaikea pyytää apua ja tukea opintoihinsa, joten säännölliset tapaamiset tutorin kanssa madaltaisivat kynnystä ottaa mahdolliset ongelmat puheeksi.

LÄHTEET

Kähkönen, K. 2009. Näkökulmia ja menetelmiä oppimisen ohjaamiseen ammatillisessa koulutuksessa. Teoksessa: Helander, J. (toim.) 2009. Ammatillisen opettajan käsikirja. HAMK julkaisut. Hämeenlinna. s. 29-40

Mäkinen, M., Annala, J., Korhonen, V., Vehviläinen, S., Norrgrann, A-M., Kalli, P. & Svärd, P. (toim.) 2012. Osallistuva korkeakoulutus. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere.

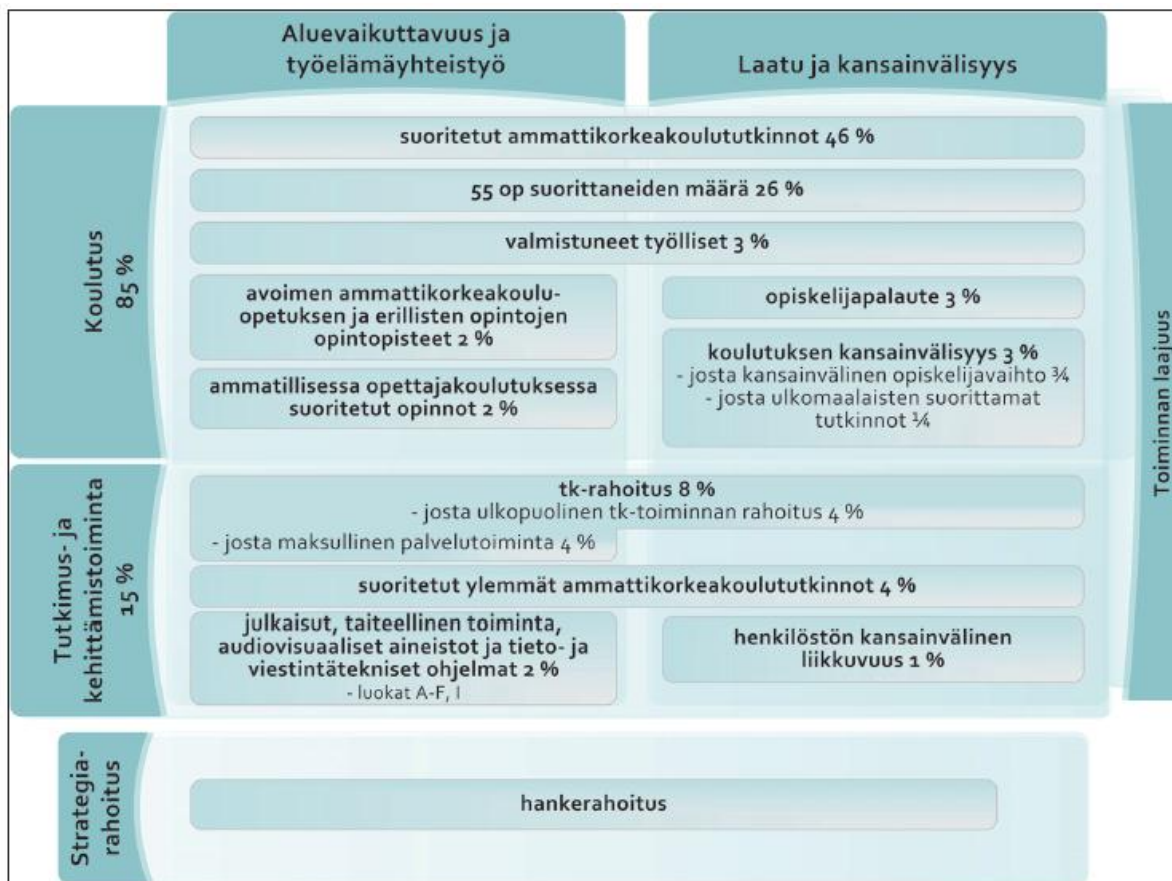
Pekkari, M. 2009. Tavoitteellinen ohjauskeskustelu. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hämeenlinna.

Tutorointiohjeet 2012. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Moniste. Pori.

LIITTEET

LIITE 1

AMMATTIKORKEAKOULUJEN RAHOITUSMALLI VUODESTA 2014 ALKAEN

Olen tekemässä ammatillisen opettajaopintojen kehittämishanketta. Kehittämishankkeen tarkoituksena on kartoittaa tutor-/ ohjauskeskustelujen tarve SAMK:n rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, onko opiskelijoille pidetty tutor-/ ohjauskeskusteluja ja onko opiskelijoiden mielestä tarvetta/nyötyä vuosittaisista keskusteluista.

Kiitokset etukäteen vastauksistasi.

Teppo Kivioja

	kylä	ei

Miten oppilaitoksen opintojenhjausta ja tutorointia voisi kehittää?

[illegible]

Olen tekemässä ammatillisen opettajaopintojen kehittämishanketta. Kehittämishankkeen tarkoituksena on kartoittaa tutor- / ohjauskeskustelujen tarve SAMK:n rakennustekniikan koulutusohjelmassa. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, onko opiskelijoille pidetty tutor- / ohjauskeskusteluja ja onko opettajien mielestä tarvetta /hyötyä vuosittaisista keskusteluista.

Kiitokset etukäteen vastauksistasi.

1. Oletko pitänyt tutor-/ohjauskeskusteluja opiskelijoille?

	kyllä	ei

KAIKKIEN KYSELYYN OSALLISTUNEIDEN OPISKELIJOIDEN KYSELYTU- LOKSET

